

לייגן אבי איהם ראטיווען, כי אם יעזוב אותו שילך מזה הגיאות וואלט ער זיך אייביק ניט געקוקט. ורחמנותו וחסדו מרובים כי לא באלה חפץ השם.

יט

מוהר"ר רפאל ז"ל כשהיה מזדמן לו איזה שפלות היה חביב אצלו מאד, ממש כמוצא שלל רב, אפילו בעניני עבודה שהיה מזדמן לו איזה טעות בתפילה או בספירה כידוע^ט. ואמר, שהיא מתנה גדולה מהשי"ת שמרחם על האדם ומזמין לו דבר זה כדי שלא יבוא לגבהות, על כן אין לאדם לפחד כשמזדמן לו איזה מכשול ח"ו שלא ברצונו, כי הוא רחמנות מהשי"ת עליו כדי שישבור לבו בקרבו וינצל מגאות, וזה לו רפואת הנשמה כי הגאות חמור מן הכל. אבל כל זה בדיעבד שהשי"ת רואה שאין האדם מבקש מעצמו תחבולות לשוב בתשובה לצאת מגיאות על כן מוכרח ליתן לו רפואה על דרך הנ"ל. והוא כמו רופא שנותן לחולה רפואה מרה מאד אעפ"י שהחולה יש לו צער גדול בטעם מרירות הרפואה מ"מ כשהרופא יודע שאי אפשר לרפאותו ברפואה אחרת הדבר כדאי שיצטער ברפואה המרה ואעפ"י שתזיק אותו הטעם המר באיזה אופן פרטי, כדי שיהיה לו רפואה לכללות חליו שהוא מסוכן מאותו חולי. אבל

דערמאנען אז ער איז בלתי עזרתו יתברך גאר נישט, דערמאנט ער זיך נישט מיט א קליינע זאך ווערט ער נכשל אין א גרעסערער זאך, עד שהוא נכשל באשת איש. אזי צריך הוא לשבור מאוד עד שידע שהוא אין און ווערט ביי זיך זייער קליין אזי נעשה כלי מוכן לעזר וסיוע דלעילא, כי ידוע קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא (ראה זמ"ג ע"ג, ב), ומפני מה נמשלה תורה למים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך (תענית 1, ב), ממילא וי"ט באלד ער ווערט ביי זיך גאר ניט אזוי קאן זיין השראת השכינה מיט אים, העלפט ער אים שוין ארויס פון כל השלעכטס.

ואמר משל על זה, גיגית מלא מים, אם תשליך לתוכו אבן קטן אזי כפי מה שהחזיק האבן יחסרו המים מהגיגית, ואם יהיה מעט גדול האבן וכו' ואם יהיה גדול ביותר לא ישאר מן המים כלל. והנמשל מוכן, שהבורא ב"ה ממלא כל עלמין בכללן ובפרטן, ואם יחזיק את עצמו ליש אזוי"ו וויפיל ער האלט זיך פאר עפעס, אזוי פוהל איז ער דוחה קדושתו מעליו, כמו שאמרו רז"ל דוחק רגלי השכינה (נרכות מג, ג), אבל אם הוא כאין, אזי חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם (תהלים לה, ט), כי הוא משפיע מקדושתו בכל צד. ואמר בזה"ל: באדאיי"ו זיך אוועק

טז. כיון שנעשה אצל עצמו לכולם — שוב יכולה השכינה לשרות אצלו, ויש לו סיוע לצאת מכל רע.

יז. כמה שמחזיק עצמו חשוב — באותה מידה הוא דוחה קדושתו יתברך.

יח. כדאי הוא להפקיר עצמו — העיקר להצילו, כי אם יעזבנו שילך בגאות אזי לעולם לא היה מרגיש גריעותו.

יט. ראה להלן שער הסיפורים (סיפור עח).

לכתחילה יש לאדם לבקש בעצמו עצות להשפיל את עצמו ולבקש לצאת מהגיאות ואז לא יצטרך הש"י להזמין לו רפואה מרה הנ"ל להכשל בדבר שלא כהוגן ח"ו.

ועל דרך זה הוא ז"ל מפרש מה שאמר לו הרב ז"ל כאשר היה מתאונן לפניו על דבר מכשול חטאת נעורים (בזה"ל: "יונגע" לייטס אונטערעס" וכו'). והשיב לו: אל תפחד שרעק זיך ניט. ולכאורה הדבר תמוה, איך אפשר שמכין את האדם מיט אַ קויל אין קאף אריין ולא יפחד. וביאר הוא ז"ל באריכות פירוש הפסוק במשלי (כט, כה) חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב, ורש"י ז"ל נדחק בפירושו, עיי"ש, והוא ז"ל ביאר ע"ד הנ"ל, דהנה כתיב בספר הושע (ו, ב) לכו נשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו, וכיאר הוא ז"ל ע"ד הנ"ל, דהנה יש ויכוח בין הש"י וישראל, הש"י אומר שובו אלי ואשובה אליכם, וישראל אומרים השיבנו ה' אליך ונשובה (לפי ה' ב). כי הש"י רוצה דוקא שישראל יתחילו מעצמן לעשות תשובה והוא להם טובה שלמה, וישראל טוענין שהש"י יתחיל להשיבם בתשובה. וזה כוונת הושע הנביא שאמר לישראל לכו נא ונשובה אנחנו וכו' שנהיה אנחנו מתחילין לשוב כמו שרוצה השי"ת שאנחנו נתחיל, כי אם נמתין עד שהש"י יתחיל להשיבנו אז נהיה מוכרחים

לסכול רפואות המרות. וזה פירוש כי הוא טרף וירפא פירוש, אם נמתין שהוא יתברך יתחיל להשיבנו תהיה רפואתו בהכאה וטריפה ובזה ירפאנו ויחבשנו, על כן טוב שנתחיל אנחנו כדי מזאל^{כא} פאר שפארן, והבן.

אבל עכ"פ כשאדם גורם ע"י שאינו מתחיל מעצמו והש"י שולח לו רפואה ע"י הכאה ח"ו שמזמין לפניו מכשול שזהו רפואתו, אין לאדם לפחוד רק להכניע ולהשפיל לפניו ית"ש ולהודות ולומר לפניו אתה הכית אותי לצורך רפואתי כדי שאזכור שפלותי אַ^{כב} שיינעם דאנק דיר דער פאר טאטעניו שאתה מעורר אותי שלא אטבע במצולת טומאת הגאווה ואני מבקש ממך שמעתה תעזרני שאתעורר מעצמי להיות נכנע ושפל רוח שלא תצטרך עוד להכות אותי. משא"כ אם האדם אינו מיישב את עצמו כך, ומפחיד את עצמו מהדבר שאירע לו, ונשאר במרה שחורה וכו' לא די שאינו מקבל רפואה כמו שהיה כוונת הש"י אלא שע"י המרה שחורה עוד מתרחק מהשי"ת כידוע, שאין השכינה שורה מתוך עצבות (שם ל, ג). וזהו חרדת אדם יתן מוקש, אבל הבוטח בה' כנ"ל ישוגב ויתחזק בדעתו שהשי"ת אינה לידו דבר זה בשביל רפואתו כנ"ל. ובזה מבוארין דברי הרב ז"ל שהשיב לו "שרעק דיך ניט".

כ. עניני הצעירים.

כא. לחסוך ההכאה.

כב. תודה רבה לך אבא, שאתה מעורר אותי.